

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeült pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny főlvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

Hirlapi félévünk vége közelegetével a jövő július-decemberi félesztendei folyamért járandó előfizetésre vagyunk szives tiszteletű bizodalommal felszólítani bátrak a két testvér hazai tisztelt olvasó közönséget. Mivel pedig az általunk is közölt fensőbb rendelet szerint a nm m. kir. udvari kincstár által a hetenként kétszer szétküldetni szokott hirlapok minden példányától a félévi postadíj 48 p. krról 1 frt. 12 krra, a hetenként többször szétküldetni szokottaktól pedig 2 pforintra emeltetett: ez okból kénytelenek vagyunk az eddigi szokott félévi postai előfizetés-díjt az említett fensőbb rendelet következtében lapjaink hétszakos kétszeri szétküldetése mellett 24 pengő krral emelni. S minthogy a Magyarország és Erdély postaállomásainak nagyobb részire még jövő félesztendőben is hetenként csak kétszer történendik a hirlap- és levél-szállítás, ennél fogva még jövő félesztendei (július-decemberi) hirlap-folyamunk hetenként, mint eddig, két ízben fog megjelenni és szétküldetni; 1848tól kedve azonban, mivel addig hiteles tudósítás szerint a hetenkénti négyszeres postajárás a még eddig ezzel nem bíró vidékekre is kifog terjesztetni, fensőbb k. engedelménél fogva testvér-lapjaink is hetenkénti, négy ízbeni megjelenésöknél fogva, négy ízben is fognak szét küldeteni hetenként minden tájra.

Az előrebocsátottakhoz képest a félévi előfizetés boríték nélkül 's házhoz küldéssel Budapesten mint eddig 5 pengő forint, borítékosan szinte Budapesten házhozküldéssel, mint eddig, 6 pforint; — borítékosan postán 6 frt. 24 kr. pengő. Előfizetheti helyben Pesten uri utca 453dik számú Trattner-Károlyi ház első emeletén a szerkesztőségénél 's Magyar- és Erdélyországban minden kir. postahivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldre kívántató példányok iránt csupán a bécsi főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Pest június 1jén 1847.

A Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Kinevezések, előléptetések. Ösiség III. Nyilt levél a Jelenkor szerkesztőségéhez. Budapesti napló. Törvényhatóságok: Tisztújítás Zala, és Ungmegyéből. közgyűlés Vasas megyében. Erdélyi országgyűlés.)

Külföld. (Amerika, Portugália, Spanyolország, Olaszország, Perzsia.)

Ertesítő; gabonaár.

MAGYARORSZAG és ERDELY.

Ö. cs. 's ap. kir. felsége II. a. s. Mihály pécsvárosi plebános sz. Benedek sümei prépostja ezimével diszesíteni — buzini gróf Keglevich János es. kir. kamarás, 's kostonános es. kir. főpohárnoknak pedig a francia geologiai társulattól nyert tagsági oklevél elfogadhatását kegyelm. megengedni méltóztatott.

Czillich Sándor magy. kir. udv. kamarai tisztb. fogalmazó a zombori k. kamarai igazg. t. ság. ülnökévé; Weiss Ferencz budai kir. kamar. számvevői tanácsos alszámvevővé, és Treitl János ugyanottani számvevőbizt. számvevőtanácsossá lőnek kinevezve.

A nm gu magyar kir. udv. Kamara a királymezei k. erdőmester és számtartóhivatalnál megüresült ellenőrségre Roller Ferencz rahói erdősz. és számtartóhivatalnál szerg. gondnokot alkalmazta.

Ösiség III.

E' ezim alatti második közlésünkben említők, mikép meg fogunk emlékezni azon előnyök és hasznosságokról? mik az ösiség által hazánk földészete, műpara és kereskedésére háramlanak, szavunkat ezennel beváltjuk.

Midőn a hűbéri viszonyokból kibontakozott 's az egész Európát vaspánczéba szorító ösiség teremtetett 's formába öntetett, akkor — kivált hazánkban — az arisztokratia, tulajdonkép nemesség a haza védelme néhez kötelességével levén terhelve, félig okszerűleg eselekedett: hogy a legnehezebb kötelességeket ő teljesítvén, ezeknek megfelelő kedvezéseket is biztosított magának 's utódinak; miszerint ama föld, mellyért véreket ontják, éltöket áldozzák — 's ekép a legdrágább áron vásárolják meg, ne mehesse idegen kézre, ne szija annak mézét más, mint a birtoktulajdont piros vérvélpecsételte ősnök törvényes örököse. —

Ezen családi 's nemzeti gondoskodásnak a mult zivatariban meg volt morális haszna is, olyan pedig, melly közvetlen két félnek hajtja előnyt, míg t. i. a birtokos tulajdona küszöbén belül a törvényen 's koronás fejedelmén túl nagyobb urat nem ismert, az alatt a föld gyökeres magyar családok részire biztosítván ezek körében megőrzé a nemzeti s e t, ezen olly drága 's megbecsülhetlen kincsünket, melly 37 esztendő hijával egy évezred óta annyi tenger viszontagság közepett is megtartá eredetiségét, megtartá épségét 's végre kivitta fenségét ugy annyira, hogy a 19dik század derekán büszkén énekelheté már a koszos költő: „És annyi balszerenese közi, olly sok vizsály után, megfogya bár, de törve nem, él nemzet e' h a zán!“

A' védelmi rendszer szüleménye levén tehát az ösiség, benső természetévé lőn: hogy az egykor szerzett érdem gyümölcse, és a birtokszerző vas akaratá sérthetetlenül szálljon firól fira, ivadékról ivadékra, évtizedről évtizedre, századról századra 'stb.

A' legnagyobb előszeretettel téve föl valakiben az ösiség iránt, batorkodunk kérdeni: hasonló szabályok mellett lehetséges e a haladás? Azt pedig csak nem teszük föl még ma is egyik vagy másik magyar emberről, hogy

haladni nem akarna, mert ekkor magát a rendeltetést, sőt az alkotás külső természetét tagadná meg, mi képtelenség. Avagy tekintetes táblabíró urak! emlékezzenek önök kissé a multa vissza, mert hiszen emlékezettel csak kell bírniok — nem ellenkezően ez a stabilismus principiumával — 's gondolják meg: vajjon világra jövetelük első percében mindjárt bajszos — szakálos és fogas táblabírák voltak é? Dehogyan voltak, dehogyan voltak, csak azután husz, harmincz, negyven, ötven esztendő mulva lettek ilyenekké. Azonban bocsánat! feledém, hogy nálunk a táblabírák eddig többnyire születtek, de hogy ilyeneknek tekintessenek is, csak főispáni kinevezés kell hozzá, 's ez ismét egy corollariuma az ösiségnek. Tehát nőttek önök, és gyarapodtak testben ugy mint lélekben, e' kettőben ugyan nem mindig aránylag — nőttek óráról órára, napról napra, hétről hónapra, hónapokról évre 's így tovább, míg végre mostani spectabilis táblabírói állapotukba behézhattak. 'S ha önök így emelkedtek az ég felé mindig magasabban, quo iure mernék önök a haladást tagadni, szeretnének tán örökös csecsemők maradni? Amde illy esetben mint minorennek sem hivatalt, sem titulusokat nem viselhetnének, sőt még a közgyűlési és restaurationalis ebédre sem lennének hivatalosak! Tantae molis esset denegare principium progressionis!

E' rövid kitérésért bocsánatot kérünk, de vannak több ismerősök, kiknek kedvükért megkelle írunk 's most felvesszük az elejtett fonalat. Legnagyobb többsége az országnak haladást akar, még pedig a köz haladást egyesekével. — Ezt jól kérjük megérteni, mert például Törökországban is vannak gazdag privatusok, sőt gazdag kereskedők is, de a közbizonyosulás azért igen sajnálatos állapotban sanylik. Hazánkban is van már tözséresomóis, és sok pénzes uri ember, de azért a paraszt nem képes váltása értékére alkudni, mert igen szegény.

Hogy tehát egyesek haladása a közt 's ez amazokét kölcsönösen elősegíthesse, magunkat intézvényink alkotásakor nem szabad az ősek sötét korába képzelnünk, el kell felednünk! vagy — mivel minden építés némi rontással jár, meg kell semmitnünk azon intézkedéseket, mellyek az ősöknek saját századukban használtak ugyan, de a mai nemzedéknek a kor polgárisultabb viszonyai közt annyit, sőt többet ártanak. 'S így, midőn haladásunk főszökzéről, a birtokrendszerrel gondoskodunk, meg kell szüntetni az ösiséget, mert míg ez fenáll, addig gazdaszatunk kifejlésében mindig békők fogják nyugózni 's viszsztatartani, mi a legüdvösebb theoriát csalfa eredményivé teszi a' praxis terén. Ezen állításunknak rövid okát is adjuk.

Hogy kereseti munkálkodásunkban ne zavartassunk, hogy fáradságos keresvénnyeknek nem más, hanem mi vagyunk hasznát: szükség magunkat belülről és kívülről bátorságba helyoznünk. Ez a védelem elve; melly mikép gyakorlatik nálunk 's általunk korunkban, a Hd. czikkben előterjesztők. Ezen erő megvédne tán bennünket kívülről, de védve vagyunk e belülről, tüzhelyeink körében? Miként említők: az ösiség által a nemességre rótt nehéz kötelességek az adózó többség vállaira toltattak, de ezekkel aránylag a kedvezések neki nem adattak meg, holott az oszto igazság joggal követelheté a lovagias nemzettől, hogy a jándékok ne, hanem csak illón jutalmazott szolgálatot, vagy polgári kötelességet fogadjon el. A nemesség ezt mind eddig nem tevő, hanem patriarchalis köpenye alól néze az idők viszontagságait, míg végre ezek annyira súlyosodának mind a köpenyre, mind az alatta édelgő

nemesre, hogy ma már a né. es tudata minden oldalról ostorozván őt, de menekülést sem igen látván — institúciói által elzárva levén a civilisáltakkal közlekedéstől — álbüszkeséggel minden mentséget 's menedékét a patriarchalis köpenyben helyzi; mellyel pedig ugy van mint Pharao ivadéka december közepén a magára terített hálóval, mellynek lyukain kidugván kisuját, fogvaczogva dudolá el: juj be hideg van oda kinn.

Kell tehát bátorságosítottunk belülről, hogy jogaink, birtokink, és szerzeményinkben biztosak legyünk, de ezt megállapítani csak az ösiség megdöntésével lehet.

Minél emeltebb fokára jut valaki a miveltségnek, szükségai annál nagyobb mennyiségben jelentkeznek, állása, viszonyai annál többet igényelnek, annál jövedelmezőbb forrásról kell tehát gondoskodnia, honnan ama szükségeket fődözhesse. Miként áll ez egyesek — ugy áll státusok irányában is. A magyar király 1526d. évben 23 ezer aranyval egy egész hadserget vezetett a közelgő török ellen; 's ha a későbbi ajánlatokat nézzük corpusunkban, ezen időtől fogva mindig progressiót fogunk tapasztalni; ámbár országunk közel két száz éviglen örökös harcokkal levén elborítva a civilisatio igényeire nem igen figyelhetett. Ellenben ha mai kiadásit vesszük 's illesztjük kivált azon tervezetekhez, mellyekre nemkülönbön — mint a' mindennapi falatra — kiadásokat tennie kellene — megközelíthetetlen különbséget fogunk tapasztalni. Hogy tehát fődözhessek, forrásról kell gondolkodnunk, mellynek jövedelmei pótolhassák a' szükségeseket.

De mikép? Az arany bulla szerint a' nemesi birtok adómentes; egyeb kimondott törvényes elveknél fogva pedig idegen nemzetségekre nem szállítható; 's ha történetesen a' jószágot bíró család tehetetlen, vagy képtelen, vagy épen tunya, vagy akarat-nélküli, helyét egy szorgalmash, munkásabb világos vagyon-krisis nélkül nem foglalhatja el. Az első tehát kénytelen földesurrá lenni, akarja vagy nem; csupán azért, mert az a született; a' második nem lehet jószágtulajdonos, mert legbecsületeseb akarata mellett is vagy nem nemes, vagy más águ család ivadéka, tehát a' jószágbul pör által kitukmáltatható.

Szaporodván pedig a' haladó polgárisodással az igények és szükségek, többé azon föld, melly például ezer forintos évi kiadást eddig fedezett, azonos állapotban ma kétszeres évi költséget nem képes kiállítani. Változtatni kell tehát az állapotot; 's itt az okszerű gazdaszat tanai igen alkalmas segédekül lépnek föl; a' természetnek kapcsolatba kell magát hoznia nemesak a' fogyasztóval, mint eddig, mellynek nagyobb részét maga tevő, hanem a' feldolgozóval, a' máshova szállítóval. Ez forgalmat támaszt, de mellynek nyereséges használatára már nem elegendő a' föld maga, hanem szükség van pénzre is, hitelre is, kereskedelemre is. Azonban lehet e' illyesmire a' magyar birtokosnak előbb-utóbbi romlás nélkül szert tenni? Feleljenek azok, kik az ösiségben palladiumot keresnek. — Ma, midőn nemcsak a' státus-gazdaszatról elmélkedő tudósnak, de mindenkinnek meggyőződése az: hogy rendezett 's lehető legnagyobb hasznot hajtó földmivélés elkerülhetlenül föltételezi a' bök ez ü b e r u h á z s t, a' beruházás pénzt, a' pénz pedig alapos hitelt. Minő kinos lehet ezen meggyőződés után azon tény igazságát elismerni, miszerint mind ez elérhetlen o h a j t á s o t t, hold a' föld örökös per tárgya, hol egy birtokos sem tudja: ki által és melly órában vonatik bíró elibe 's épen e' miatt ki fog hitelezni olly birtokosnak, ki maga sem tudja, hányadán áll vagyonyában?

Ezt és ennyit tartottunk szükségesnek főnebbi ígéretünk beváltására elősorolni. Egyik számban szövege az azon járulékokról (accessoriumokról), mik az ősiség kifolyásai. — abc.

Nyílt levél a Jelenkor szerkesztőségéhez.
Tekintetes szerkesztőség! Becses lapjainak 37dik számában megjelent 's a' turmezei kir. biztos ügyet illető 's közgyűlést tárgyzó tudósításomból az „Agramer polit. Zeitung“ (43. sz. a.) egy kis kivonatot közölt, megtoldva szerkesztői jegyzetekkel, kinél már keresetmóddá vált a legvilágosabb tényeket is eltorzítva állítani a nyilvánosság ítélőszéke elibe: azt kapacitálni—bár a legigazságosabb ügyben is — csak olly háládatlan munka, mint szerecsent fehérre mosni akarni. Illy háládatlan munkára sem kedvem, sem időm nem levén, az említett szerkesztői jegyzetekre egygyedül az igazság érdekében vélttem szükségesnek néhány észrevételt tenni.

„Turmezó majdnem másfél év óta kir. biztosság alatt van, 's még az 1805: 5. t. c. rendelete sincs teljesítve“; így hangzik a Jelenkorban közölt tudósításom. És az Agr. polit. Zeitung egyes szám alatti szerkesztői jegyzésben ez állítás igazságát egy új fölfedezéssel erősökdi tagadni, igyokoskodván: „Kukovich János a Dominich Sándorra ruházott (de már néhány év előtt bevégzett) előbbi nyomozásnak tovább folytatására nevezetett ki kir. biztosul; Dominich Sándor a panaszokat a vádlottakkal már közölte 's a' mostani kir. biztos K. J. is átküldé Turmezónak a panaszok folyamodását (Instanz). Mindezekután érdekes lenne tudni: miáltal, és minő értelemben nem tett eleget a kir. biztos a' fent idézett t. c. rendeletének?“

Ha a' jelen kir. biztosság folytatása a' négy év előtt Dominich Sándor ítélő táblai ülnökre ruházott, 's általa a' törvény értelmébenbe is végzett nyomozásnak—ugy Turmezónak, Zágrábmegyének 's több magyar törvényhatóságnak a' panaszok közlését sürgető felírására a' kir. biztos ügyben érkezett hét udvari rendelvény közül legalább is csak egyik megérintette volna, mikép a' jelen nyomozás folytatása levén az előbbinek a' panaszok közlését sürgetni felesleges, miután az előbbi biztos azokat már közölte. De illy tartalmu udvari rendelvényt nem mutathat elő az Agramer polit. Zeitung; sőt egyik udvari rendelvény a' panaszok közlését sürgető felírásokra az egyszerű 's könnyen megnyugtató felelet helyett azon választ adta: hogy a' panaszok csak a' turmezei levéltárban levő irományok átnézése után fejlődhetnek ki. Nem áll tehát az első szám alatti szerkesztői jegyzésben foglalt fölfedezés, mintha a' jelen nyomozás folytatása volna az előbbinek. De mikép is teheti fel a' B. P. Híradó által illyr conservatívnek keresztelt párt organuma, az Agramer polit. Zeitung, hogy erélyes kormányunk az évek előtt folyamathatott kir. biztosságot egyszerre felfüggesztette, 's annak tovább folytatását—az igazság kiszolgáltatása késleltetésével későbbre halasztotta!!

Ha az Agramer polit. Zeitung szerkesztősége azon hiszemben van, hogy az 1805: 5. t. c. rendeletének a' kir. biztos már az által eleget tett: mert egypár folyamodást közölt Turmezóval; ugy az idézett törvényezikket soha sem olvasta. Az 1805: 5. t. c. azt is rendeli: hogy a' panaszok nem megcsontkítva, de egészben közöltessenek a' vádlottakkal. Ha az Agramer Zeitung az általa felhozott egypár folyamodást, melyet a' kir. biztos Turmezóval közölt — a' panaszok öszvegének tekinti, a' panaszottak tökéletesen megnyugodhatnak; mert az idézett folyamodás olly csekély érdekű tartalommal bír, hogy a' kir. biztosság kiküldetésének alapjául nem szolgálhat. Szinte az 1805: 5. t. c. szerint a' kir. biztosok kiküldetésének szükségét csak rendkívüli esetek idézhetik elő; már pedig a' szerkesztői jegyzékben említett folyamodásból—melyet a' kir. biztos Turmezóval — pro forma—közölt valamely rendkívüli eset fenforgását nem lehet kimagyarázni, tehát más panaszoknak kellett legfelsőbb helyre jutni, melyek következtében Turmezóba kir. biztos küldetett, melyek tán az Agramer polit. Zeitung szerkesztőségével igen, de Turmezó közönségével maig sem közöltettek. Tehát, mint tagadhatatlan tény, maig is áll, mit a' Jelenkor 37dik számában kimondtam és most ismétlem: Turmezó majdnem másfél év óta kir. biztosság alatt van, 's még az 1805: 5. t. c. rendelete sincs teljesítve! —

Nem a' kir. biztos, de a' panaszlóknak áll kötelességében előterjesztett panaszok alaposságát bebizonyítani; kik, ha panaszok igazságát a' turmezei levéltárban levő irományok használása által vélték bebizonyíthatni, miért nem folyamodtak Turmezó főjegyzőjéhez, kinek külön végzés által kötelességévé tétetett, hogy ha a' panaszok közlő közül bárki folyamodnék, részére a' levéltárból a' kívánt irományok kiadását tüstint eszközölje. Ha Turmezó a' szükséges irományok kérés panaszlókat elutasította volna ugy helyén volna a' kir. biztosnak azon kérése, (de nem követelése)

se) hogy részére a' levéltárból adassanak ki az irományok. —

Miért nem találkozott senki, ki a' kir. biztossal a' levéltárba ment volna? Turmezó és Zágrábmegye felírásaiban bőven ki van fejtve. E' körülményre nézve ezuttal csak azt jegyezzük meg: hogy bizodalmat parancsolni lehetetlen. — Az Agramer Zeitung szerint mit volt mást teendő, mint a' szükséges irományoknak Zágrábra küldését követelni. De melyek azok a' szükséges irományok? Bizonyosan csak azok, melyek a' panaszokkal kapcsolatban vannak. 'S különös! mikor Turmezó azon irományok kiadását elrendelte, a' helyett, hogy a' panaszok közlése által a' szükséges irományok kiadása lehetségessé tétetett volna, engedtelenséggel vádoltatik.

Az Agramer polit. Zeitung a' kir. biztosnak Turmezó szabadalmaiba ütköző azon eljárását, mely szerint a' helyettes grófi hivatalba—melly századok óta szabad választás által szokott betöltetni — a' kerület tudta és befolyása nélkül R—rt ültette, akép erősökdi szépíteni: hogy már volt eset, mikor a' helyettes gróf tisztújításon kívül választott. Igen bölcsen!! Hogy is volna különbség azon helyettesítés vagy választás között, mely bár tisztújításon kívül, de Turmezó öszves közönsége által történik, és a' helyettesítés vagy kinevezés között, melyet a' kir. biztos az egész testület mellőzésével magány uton gyakorolt. Qui bene distingvit, bene docet!!

„Nem tiltatott el Turmezó a' közgyűlések tartásától, csak a' kir. biztos tudta és jóváhagyása nélkül, nem tarthat gyűlést“; így okoskodik az Agramer Zeitung szerkesztősége. Már e' megszorítás mellett lehet é' állítani, hogy Turmezó szabadon gyakorolhatja helyhatósági jogainak legfontosbikát?

A' 7dik szám alatti szerkesztői jegyzés azt vitatja: hogy nem azon körülmény bírta a' kir. biztost az újabb intézkedésre, melly szerint közgyűlés tartatván a' helyettes gróf szabadon választott — mert a' kir. biztos által kinevezett R—ert senki bírójának el nem ismerte, hanem, mert senki sem volt, kit a' megüresült hivatal elvállalására felszólíthatott volna. Különös!! a' kir. biztos felszólítja B—ieh J—et, mint Turmezó legidősb táblabíráját, hogy közgyűlést tartson, mellyben a' helyettes gróf ő s i s z o k á s s e r i n t szabadon választassék. E' levélhez csatoltatik R—rnek a' kir. biztost az iránt tudósító levele, hogy mivel a' kellő engedelmesség tőle megtagadott, hivatalát leteszi, és Turmezóba a' rendes állapot csak ugy lesz helyreállítva, ha a' helyettes gróf szabadon választatik. A' helyettes grófi hivatal szabad választás utján be is töltetett; és most az Agramer Zeitung a' világos tény tagadja, mely a' kir. biztos intézkedését előidézte. Azon epithetont, melyet C—ch L—ó Turmezó fiscusa nevéhez ragasztott a' zág. német lap szerkesztősége („der unbelesene fiseus Chernich“) alacsony rágalomnak nyilvánítottam.

Azon állítás sem áll, mintha a' helyettes gróf hivatalos köre Turmezó szabadítékinak ellenére, megszorított volna azon végzés által, mely szerint a' helyettes gróf egygyedül az igazság kiszolgáltatására, 's közgyűlések tartására hatalmaztatott fel; mert az Eszterházyféle statutumból felhozott példa („officium spanale“) is az igazság kiszolgáltatásához tartozik. A' helyettes gróf nincs eltérve a' „spanalis szék“ tartásától, mit már tettel is bebizonyított.

A' 9dik számú szerkesztői jegyzékben Turmezónak követválasztási és utasítás adhatási joga „megfoghatatlan újítás“nak nevezetik. Mikor Turmezó Jozipovich Antalt, — akár mint grófját, akár mint olly férfit, kiben a' közbizodalom öszpontosult o r s z á g g y ű l é s i k ö v e t t é v á l a s z o t t a, csak alkotmányos, törvényes jogát gyakorolta, melyet az Agramer polit. Zeitungnak alig sikerülend Turmezótól elvitáznai. Ugyan mikor Z—y volt Turmezó grófja, és országgyűlési követnek nem Z—ay a' turmezei gróf—de Gerdenich főjegyző választott, eszébe jutott é' valakinek „megfoghatatlan újítás“ról lamentálni?

Az utolsó szám alatti szerkesztői jegyzés Turmezónak f. é. május 15én tartott közgyűlésében elhatározott azon felírását, mellyben a' kir. biztost a' nyomozásnak hováhamarábbi befejezésére kéri utasítani, egészen feleslegesnek tartja. Hogy is ne! hisz be van az már fejezve november 26ka óta, mikor a' turmezei gróf hivatalától felfüggesztetett. Még csak egy körülményre figyelmeztetem a' részrehajlatlan olvasót. Turmezó a' kir. biztos kinevezetésétől fogva mindig a' törvényes ösvényen járt; mikor a' kir. biztosnak nem sikerült a' nyomozást Turmezó szabadítékinak sérelmével 's az 1805: 5. t. c. világos rendelete ellen folytatni: lakolni kellett annak, kit hivatalos esküje a' kerület alkotmányos jogainak védelmére kötelez. Egy egész testület eljárása, egyes személy tetteiül rovatott fel. A' vélt akadály mult évi nov. 26án elhárított; 's ime már a' hatodik hónap telik el, és a' kir. biztos ez idő óta egy lépést sem tesz a' nyomozásban. A' zágrábi lapok fenthangon hirdették: hogy J—ch A. turopoljai gróf akadályoztatja a' k. biz-

tost eljárásában; J—ch hivatalától felfüggesztetvén köze hat hónap óta a' kerület kebelétől távol van, és a' hathónap nyomozás eredménye—ha eredménynek lehet nevezni—csak annyi: hogy a' kir. biztos a' közelebb mult hetekben, világos törvényeink ellenére a' kerület kebelén kívül, Zágrábra rendelt egypár embert, olly csekély érdekű kérdések megoldására szöllítvén őket, melyek kir. biztos kiküldetését épen nem teszik szükségessé. Az Agramer Zeitung azt mondja: „a' nyomozás már régen be volna fejezve, ha azt a' turopoljaiak (tehát már nem a' turopoljai gróf? honnét é' hirtelen változás?) olly hosszú pórázra nem fűzték volna.“ Legyen neki az ő hite szerint! De azok a' turopoljaiak megint azt mondják, hogy az az 1805: 5. t. c. igen világos! 's mind addig, mig e' törvény rendeletének elég nincs tve, a' jámbor Agramer polit. Zeitung ne bennök, de máshol keresse az akadályt.

Midőn e' sorokat a' Jelenkor hasáibaiba felvételni kérem teljes tisztelettel maradok. Zágrában, jun. 14én 1847. A' tekintetes szerkesztőségnek alázatos szolgája a' zágrábi rendes levelező.

BUDAPESTI NAPLÓ.

Nagy-Körös városának van Pesten egy háza, mely két utcát tölt el olly kellemes léggel, mellytől a' légy is megdöglik. Hisz nem bánjuk mi, ha Nagy-Körösnek kilencz curája lenne is Pesten, csak illy tisztátalan ne legyen a' kilenczedik, mert emmi piszok egy városnak mégis csak sok. Ne is legyen Nagy-Körös városa azon boldog hiedelemben, hogy egy illyen Augias-istállóért a' Duna majd kifekszik a' partra, mit ha tenne is—ugy hiszem—sem neki, sem nekünk nem lenne köszönet benne! Ennyi tán elég megmutatni, hogy honnét ered a' szag!

Majd el is feledtük, K e c s k e m é t érdemes városát, mely szinte bővelkedik egy illyforma fészkekkel;—még ugy járhatnak, hogy házakat minden ember szemét-dombnak nézi, és szeméjét minden ember oda hordja, 's végre mire az érdemes város a' házat keresné, házhelyén egy roppant szemétdombot talál.

Mi eddig csak komédiának hittünk, azt mint lettdőlgot legjobbt smerősnök egyikétől hallottuk. Van Pesten öt fiatal ember, kinek rendes mestersége a' nagyurakat rendre járni, szemtelenül kizsarolván tőlük, a' mennyit lehet. Rendes fogásuk pedig az liberális embereknek elbuzdják, hogy ok az a' dónak mly nagy barátai, mert ha nekik volna, hát ok szívesen adnának másnak is, de minthogy nekik nincs, tehát mástól kérnek, kérnek pedig liberális emberektől, miután ok is szabadelvűek, a' közügynek martyrjai, 's akár nyársba huzatnák magukat a' haza boldogságáért, csak most egyszer segítsenek, miután egy kis segedelemmel most könnyen segíthetnének magukon. Így a' szemtelenség a' pártok köpenyegé alatt tovább mennek conservatív emberekhez, 's holmi higgadt eszme, hidegebb megfontolás, szerényebb nézetek, szeleburdiak gyűlölete, conservatív meggyőződés, politikai bűnbánás, és végre gyűlölet tagság emlegetésével ismét conservatív urakat csalnak meg, meg egyik is, másik is, még a' legnagyobb örömmel adogatja bankjegyeit a' nyomorult csalóknak, kik alig egy hónapos bécsi kalandozásuk után Pesten, 's most legközelebb Fűreden, Veszprémben, azután Győrött fogják kitűzött tervük szerint családikaikat folytatni. Régismerők mi már e' gaz madarakat, és becsületünkkel jót állunk szavainkért, 's legközelebb Pestváros érdemes kapitányi hivatalánál az illetők személyes leírását és neveiket is — szükséges vizgázat — végett leteszük. A' legnagyobb rütségnek tartjuk a' pártok köpenyegé alábujkodni, 's akárki is jobb helyet talál forntjának a' kulban, vagy a' Dunában, mint illy szemtelenség zsebében. A' kik hozzá tartás végett a' személyes leírás birmi kívánják, szerkesztői hivatalunkban tudomást nyerhetnek.

Gróf Teleki László a' pesti egyenruhás gyalog polgárok közé felesapott. Bár többen követnék e' lelkes példát, mint követik Győr városnak tisztviseljei, kik mint közlegények, minden csekélyebb szolgálatban örömmel vesznek részt.

A' szénapiacek együgyűvének világos nappal szobájába tört két vándorló legény, ezektalan azt gondolák, mint-hogy csak a' koldulás van a' táblákon megülva, talán a' lopas mindenkiné saját kényelmére hagyaték. Még jókor megkapták ő kegyelmüket, kik elég vakmerők voltak a' nyitott ablakon bemászni, de most a' város tömlöczében hűsölnek, hol nehezen hiszszük, hogy utánuk az ajtót nyitva feledték volna! —

A' fűvészkertet — mint halljuk—pusztítani kezdik, 's valahol a' Ludoviceum körül fognak újra alakítani. Már mivel illyenkor szokás valami jó tanácsot adni, részünkről azt mondjuk, hogy az érdemes város egy közsétány alakítását megkezdhetné, ha a' Beleznyaféle kerttel egyíteni tudná a' mostani fűvészkertet. Azonban ez még csak tanács, mit ha a' tisztelt tanács megfontolna, nagyon lekötelezne bennünket! Talán még viszzatérünk e' témára!

A' kir. egyetem alakításának évfordulata ünnepe pénteken tartaték, mely alkalmammal lelkes szónoklat tartatott, alkalmazkodva az érdekes ünnepély tárgyához!

A' nemzeti uszoda számos látogatásnak örvend, a' felírások mind magyarok, csak az usztatási tempo német: einz, zwei, drei! einz, zwei, drei! einz, zwei, drei! s e m m i!

Megint ostromolnak bennünket, hogy holmi kérdéseket tegyünk a' nemzeti színháznál. Hagyjanak uraim bűnt, resztelünk mi k e r d e z n i, miután ha k e r d e z n i k is valamit, nem igen felelnek! Egyébiránt van is a' színháznál elég dolog, csak annak tudnának valahogy megfelelni! —

K. I. legújabbban készülöben levő bázánál csatornákat alkalmazott a' házeresre, mit szinte nagy figyelembe ajánlunk az illetőknek, sőt azt is, hogy a' munka kezdetét végéig mindig magyarul kiáltják, nem ugy, mint a' h e r r f e t t e r e k: Lorenz! steig auf!

Vágre tisztelt olvasóinkat figyelmeztetjük az új féltre, nem mintha megválni akarnánk, mert az elválás fájdalmait elviselni nem tudók, hanem azon barátságos calculusra, mely együttlétünknek egyedül képes. Bocsánat! ha tán pályánkon nagyokat bottoltunk, mert hisz jól tudják önk, hogy még most is elődöm saruiban járok; de reményem, hogy legközelebb olyan helyzetbe hoz jó sorsom, hogy könnyebben átugrom az árkot. Adja isten, hogy egymás kezét minél előbb szoríthassuk, — legalább nagy jeleim vannak, mert hogy önk elfizetni akarnak, abból is hiszem, hogy ropantul viszket markom. Legyen szerencsénk!

Hartleben Konrad Adolf által megjelent: a „Magyar nemzet napjai a mohácsi vész után. Első kötet III. füzet. 1526dik év novemb. 16tól, decemb. 5kig. Irta Jászay Pál.“ Szerző neve 's történetirői hitele, valamint már eddig közösen forgó két első füzete ezen vállalatnak kezeskednek, hogy azt hazai történetünk valódi ismeretébe jutni kívánók minél számosabban igyekezzenek megszerezni.

Bartay Gusztáv és Ede munkálkodásaik által f. évi november hóban fog megjelenni: „Magyarország primásai“ szent István korától mai napig, magában foglalván 1000 évtől a jelenkorig volt magyar honi primások születési hely-és idejüket, életírásukat, kinevezetéseik 's haláluk idejét, úgyszintén eltemetéseik helyét. — Hazánk történetét kedvelőket ezen vállalatra figyelmeztetjük.

Beimel József nyomdájából pedig szinte e napokban került ki: „Népszerű tolmács az első magyar kölesönös életbiztosító intézet alapszabályaira vonatkozólag; írta Boros Mihály intézeti titoknok.“ Az életbiztosító-intézet egyik legnélkülözhetlenebb intézete hazánknak, 's azért azon számosak, kikről a születés bővebben gondoskodni elfelejtett, de kik mégis szeretnék részint tehetetlen aggnapjaikat, részint árvaikat a sors könyörtelen véseitől megóni, saját érdekükben ecelekedendők, ha e népszerű könyvecskét olvassák, abból az intézet célját 's szabályait megismerve magukról 's övéikről a szerint gondoskodni sietnek. Ara ezen célszerű 's hasznos könyvecskének csak hat krajczár váltó pénzben. ☺

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

ZALAÍ TISZTJUTÁS. Zalából, jun. 16án. Ertesülvén a haladó párt férfiai több héttel ezelőtt arról, hogy a conservatívek megállapított eljárásuk értelmében a megye minden részeiben elkezdették corteskedéseiket 's készülteiket a tegnapi napon tartott tisztujtásra, akkoron tüstint Zala-Egerszegen összesereglettek 's ámbár ohajtásuk az volt, hogy corteskedés nélkül történjék meg a tisztujtás; mégis, mivel a conservatívek az izgatást elkezdették 's oly egyedeiket is tüzték ki, 's oly neveket is hangoztattak a járásokban, kik akár jellemi akár értelmi tekintetben véve az intelligentia ohajtását ki nem elégíthették, részükrol az izgatást szinte elhatározták, H. J. K. egyik vezérük mellé azon oknál fogva, mivel a derék Cs. L. betegeskedése miatt ezen terhes és nagy munkában részt nem vehetett, ideiglen O. J. urat segédvezéreknek megválasztották, 's megkérték, 's minden járásban a népbizodalmat bíró férfiakat neveztek ki, kik azután kötelességüket becsületesen véghez is vitték.

Ezek között Cs. P.,-1-k és az alsó-lendvai fiscalis, járásukban vállalataikat segédekkel együtt férfiasan teljesítették annyiban, hogy nagyszámu nemességet szállítottak Zala-Egerszegré. — F. és R. 's felfogadott közneemesei szinte nevezetes számu nemességet hozattak Zala-Egerszegré, egy pesti nagyságos ur és a clerus által is gyámolítatva. A conservatívek nemesei a fogadókat foglalták el, a liberalisokéi a városon kívül szabad ég alatt tanýzták. Tegnap reggel elsöben is a conservatív felekezeti nemesek foglaltak helyet a város terén az ugynevezett kvártélyház vagy a főispáni lak előtt. Utánok következett a rendes lovas katonaság, mely az utcát keresztül elfoglalta, hogy a liberalisok a conservatívekkel öszsze ne vegyülhessenek 's verekedés ne történhessenek, melyre már előbb a helységekből és az uton is hajlamok mutatkoztak, söt a helységekből corteskedések alkalmakor nemesi lakok is dulattak fel, az ajtók öszszetörettek 's házi butorok, gazdasági eszközök öszszeromboltattak. Mind a két párt emberei fel levén állítva, főispán helyettes ur a kijelölést megtette; de mielött azt kijelenthette volna, mind a két felekezetheliek Kerkápolyi Istvánt volt első alispánukat, ujjolag kikiáltották és megválasztották. Ezután második alispáni hivatalra történvén a kijelölés, a haladók Csillagh L. előbbeni 2od alispánt, a conservatívek pedig Bogay Lajost kiáltották ki. Főispánhelyettes ur a hosszas kiabálás után egyik ablakból mind a két sereget megtekintette 's azt jelentette ki, hogy ő a többséget lélekisméretéi sérelme nélkül egyik részre sem képes kimondani, azért a választást votumra kívánta erszertetni, melyre a főispánhelyettes körülvevő mindkét pártbeli, a haladók részéről nagyszámu, elleneik részéről pedig csak néhány, rendek őt a hosszu épület minden ablakiról leendő megtekintés 's ezután, nehogy a sok embert még tovább is ezen drága és szük időben ott nagy költséggel ellátni kellessen, a többséget akármelkik részre kimondatni kívánták, és főispán helyettes urat ohajtásuk teljesítésére hosszas kérelmekkel östromolták. Mellyek következtében a jelen volt ezredes urat maga mellé vevén, a hosszu épület minden ablakain

megtette vizsgálódását 's azon tapasztalással érkezett vissza, hogy a haladók sürübben állottak egymás mellett. És a megyei főmérnök jelentése szerint nevezetesen nagyobb tért is foglaltak el, a conservatívek serege ellenben igen ritkán állott, és 5 □ öllel szükebb utcái tért foglalt el 's hosszabb téren sem állottak, mint a haladók; ezeknél fogva a több séget a haladók részén lenni a szobában körülötte volt rendeknek kinyilatkoztatván, egy pesti előbb már érintett nagyság azon hirrel lepte meg a kormányzó grófit, hogy Bogay Lajos ur a conservatívek kijelöltje viszsalépvemagát a kijelöltek sorából kihagyatni kívánja, mely nyilatkozatra a kormányzó gróf az említett urat felszólította: ha vajjon jól áll é Bogay urnak viszsalépéseért? 's miután ez jót állónak magát kijelentette, ebben a kormányzó gróf ur megnyugodt és ezek értelmében a végzést kimondotta. Az ellenpártiak ezután is még egy időig Bogay ur nevét hangoztatva eltávoztak 's a többi tisztviselő-választásra többé meg sem jelentek.

Ezekután következett a többi tisztviselő-választás, mellyel az intelligentiának nagyobb része eléguetlen, mert a 3 — 4 cortesvezér, kikre ugyan a nemesség nagyobb részének bevezetése igen is, de a hivatalok kiosztása a haladó rendek végzése által bizva nem volt ugy, a mint előre magok közt elvégezték, önkényt is gyakoroltak; 's így történt, hogy azon előleges végzések ellenére, mellyszerint a járások kívánatának kellett volna teljesedésbe menni, ellenkező történt, söt néhány jeles egyed helyett, kik a tisztikar koszoruját díszíthették volna, részint cortesvezér, részint cortesvezér fia 's t. i. választott meg. Tudják meg önk vezér urak! —, nem az célja tisztujtásoknál az ellenzéknek, hogy magány-érdekek vétessenek számításba; hanem hogy oly tisztikar alkottassék, melly a megye kitünőbb jellemü 's értelmesbeit foglalandja magában. Ezek tudnak megfelelni a hivatalbeli kötelességeknek 's ezek, — mint kik akkor is, midőn mi a zöld tábla mellékét nem környezhetjük, mindenkor jelen vannak, leginkább képesek a jelen korbéli legfontosabb hazai érdekeket is észszel, tapasztalással álhathatosan gyámolítani. T ö b b e n.

A megtörtént tisztujtásról pedig következő tudósítást adhatunk: Folyó hó 15kén Zala megye nemessége tömött csoportozatokban sereglett öszsze a megye székvárosába Zalaegerszegré. A választó közönség ez uttal is, miként mindig és mindenütt pártokra volt oszolva, mellyek hangos lármával, 's ittas lelkesültséggel kiabáltak kedvelteik neveit. Az első alispánság nem jött szó alá, a pártok elálgzása csupán a második alispánságra nézve történt; egyébiránt ezen elálgzás inkább személyes érdekek — mint politikai elvek eredményének tekinthető; mindamellett, mivel a nyers erő könnyen izgatható, 's ez állapotában, mint medréből kicsapott ár féktelenül szokott dühöngni, a főispánhelyettes rendfentartás tekintetéből katonaságot rendelt a székvárosba, mire azonban szükség nem volt. Általában igen furcsán vagyunk mi a szabad választás eszméje gyakorlatával; ma már ritka megye az magyar hazánknak, hol a restauratio szurony-csillogtatások nélkül megtörténnek 's ha egyébert nem, már csak tiszteletből is; mert mértéktelesebben kellene élnünk e pompával, mert megtörténhető, hogy a katonai erő használata tisztujtásinknál nélkülözhetlen kelléknek tekinthetik.

Főispánhelyettes felolvaván az első alispánságra kijelölt egyedekeket, Kerkápolyi István eddigi első alisp. ezen hivatal. közfelkiáltással által megerősített, leginkább azért, mert a fenálló körülmények úgy akarták. A m. alispánságra kijelölt egyedekek közül Csillagh Lajos és Bogay Lajos közt oszlottak meg a vélemények; sokáig tartott az érthetlen zaj és láрма, míg végre elnök főispánhelyettes a valóságos többséget — kijelentése szerint — ki nem vehetvén, a választást szavazat alá kívánta bocsátani. Itt a rekedt torkok egész octávakban szabadítottak fel, mert a Csillagh nevet harsogató fél szem- és fülmértékre is fölülmulván a másikat, idővésztesnek tartá oly dolog felett szavazni, minek kimenetele ugy is egészen világos. Ezen körülmények közt tudatá a második competens főispánhelyettes ö mlgával, hogy magát választás alá nem adja, hanem ezennel lelép, a minthogy pártjával együtt elis távozott. El levén hártva így a lapis offensiois, Csillagh Lajos második alispánként kiáltott ki.

Tullevén a választók e nehézségen, a tisztikar legnagyobb rend és lehető csendben következöleg alakult meg: főjegyző: Tuboly Mihály; aljegyzők: első Novák Ferencz, második Csutor Imre; fő adószedő: Koppány Ferencz; fő ügyész: Barcza Sándor; a ügyészek: Molnár Alajos és Hány József; fő számvévo: Jakabfy Gergely; a számvévo: Nagy Sándor; levéltárnok: Hány Farkas. —

A szolgabírói kar következőleg alakult: 1) tapolczai járásban fő szolgabíró lett: Varga Lajos; al szolgabírák: Diskay Lajos, Bárány András és Györfy János; gyámi szolgabírák: Ádám János

és Nikola Ádám; a adószedő: Nagy Sándor; esküttek: Horváth Károly, Kozáry Farkas és Mezriczky Sándor.

— 2) Szántói járásban fő szolgabíró: Bogay József; al sz. bírák: Septy Ádám, Farkas Károly és Herotelendy László; gyámi szolgabíró: Laskóy Károly; a adószedő: Külley József; esküttek: Nagy László, Laskóy László és Kosár Kornél. — 3) Kapornaki járásban fő szolgabíró: Sümeghy Ferencz; al sz. bírák: Lob János, Thassy Lajos és Rajky Lajos; gyámi sz. bíró: Talabér György; a adószedő: Koltay Lajos; esküttek: Léránt Tamás, Hány Antal, és Darás Farkas.

— 4) Egerszegi járásban fő szolgabíró: Farkas Imre; al sz. bírák: Nagy Károly, Kozáry László, és Tuboly Alajos; gyámi sz. bíró: Nagy Kálmán; a adószedő: Nagy Imre; esküttek: Hegyi Pál, Róssás Mihály, és Boros István. — 5) Lövői járásban fő szolgabíró: Gyika Jenő; al sz. bírák: Ágoston József és Simon János; gyámi sz. bíró: Sohar Károly; a adószedő: Horváth Zsigmond; esküttek: Zakály János, Babos Péter, és Baka János. — 6) Muraközi járásban fő szolgabíró: Séllyey László; al sz. bírák: Bogdán György és Gabelits Imre; a adószedő: Horváth József; esküttek: Kalcics József, Csárics Ferencz és Oszterhueber Lajos; füred i biztos: Móroczka Károly.

UNGI TISZTJUTÁS. F. hó 15re kitűzött ungi tisztujtás eredményét már közöltük, e szerint első alispán id. Horváth Gábor közfelkiáltással lett, még pedig ollyannal, melly sem több sem kevesebb mint egész vármegye; mert ama szabályként is, hogy a jelenlevők határoznak (praesentes concludunt) egész vmegyei egyetem nevében történt ez, de tekintve azt, hogy 900 egyed szavazott, mellynek tán több mint harmad része az értelmiségből állott, bizvást állíthatni, miként fentisztelet első alispánunk, ha igaz, hogy ünnepe ly ott van, hol nagyszerü népgyülekezet áll elő, akkor a legünnepe lyesebben választott meg! 'S valóban, a legszébb zászlók lobogása és megszünni nem akaró éljenharsogás közt egy szívvel lélekkel hangoztatta ezen roppant egyetem: „Éljen Horváth Gábor!“ 'S megerősítve lön azonnal és letevé a szokott hitet is. — Azután megválasztattak: Fekete Lőrincz második alisp.; ifj. Both Miklós főjegyző; Petrovay Ákos első, Szabó Lajos m. aljegyző; Fekesházy József tiszti fő — Böszörményi József alügyész; Pribék Miklós, Mokcsay Dániel, Gaalhomoky Lajos és Balogh Károly fő sz. bírák 'sat.

Ezek közül a fők első nap választattak meg, t. i. 15én, midőn a conservatív párt folyvást és szakadatlanul győzött; mert az erő nála volt öszpontosítva; és ez első napi tisztujtás tartott mintegy délutáni 2 óráig; mellynek folytatása más npra tétetvén által, ekkor az oppositio fölülkerekedett és reggeli 10 órától kezdve délutáni két óráig, és így végesen végig diadalmaskodott; t. i. erőre vergődvén az ellenzék másnap, azaz:

16dikán reggel verekedni kezdettek emberei a megyeház udvarán, és a conservatív rész embereit vérengzések között szoritották ki az udvarból; mit annál könnyebben vihettek véghez, mivel ezeknél semmi fegyver nem volt. Így levén szétszóratva 's elriasztva a conservatív felekezet emberei, folytatott a tisztujtás 's mindjárt legelsőben is a conservatív párt legerélyesb tényezője és leghűbb 's legsikeresb embere D. P. t. fő ügyész az egész közönség meglepetésére megbukott!... Oly egyed, ki gördülékeny beszédü jeles szónoklatával, ajánlatos külsejével, ténynyel és irodalmilag is kitünő eredménnyel mozditotta elé pártja érdekeit. Ungváry város községét conservatív szemellenvezette 's az uradalommal kibékítette. Ennek mint közremunkálási főnöknek bukta a többiét is maga után rándította. 'S benne a sok izasztó munkával constatirozott conservatív párt láncza megszakadt, oly annyira, hogy azt egyhamar nagyszerü áldozattal sem fűzhetni többé öszsze oly erőse, minővé lön az már alakítva elannyira, hogy a conservatív rész most már a követválasztásnak is aggályos lelkülettel néz elibe. 'S mindez nem vala törtéendő, ha 15én a tisztujtás folyama meg nem szakítatik 's más npra nem halasztatik... Mit is, hogy megtörtént, sem az idő későre haladtának, sem más külkörülményeknek nem tulajdoníthatni, hanem egyes egyedül annak, hogy bizonyos emberek zavarosban szeretvén horgászni, a tisztujtásnak más naprai halasztását jeremiádok leple alatt, 's minden áron kieszközlék. —

17kén (utolsó nap) a jegyzőkönyv hitelesítettésekor felszólt T. E. bírő 's választéktalan szavakkal támadta meg a megválasztott e. alispánt és azokat, kik által megválasztott. Mire Sz. Zs. bírő válaszolván alapos adatokon nyugvó beszéddel czáfolta meg szólót; és B. Zs. (volt híres követünk) szinte nyilvánítá, miként ő sem teszi magáévá T. E. bírő szavait 'stb. T. E. beszédje tán kissé tovább fűzhetett volna még, mert köz morgás és számtalanszor kitörő, megszünni nem tudó „actio!“ harsogás követte azt!...

és elnöki is szerényebb modor ajánlatot nekül...Azután a természetvényeknek nyereszkedési nagyobb tömegekben kivitele tiltatván meg, csak annyi engedtetik kivitelni, a mennyire magának a vevőnek szüksége van. A többi nem igen látszik érdekesnek közlésre. Zombory Leopold.

VARASDMEGYE. Majus hónap 15-én Varasdmegyei rendi főispánhelyettes őnsága elnöke alatt énegyedes közgyűlésre sereglének össze meglehetősen mennyiségben, de még sem olyan számban, mint e megyétől egyéb ismeretes kérdések tárgyalásakor telt. A tanácskozási főtárgyát azon helytartósági intézvény tevő, melyben a rendeknek tudomásul adatik, hogy István cs. kir. főherceg ő fensége Magyarországot kir. helytartójává nevezetett ki. Ezen intézvény általános örömet idézett a lelkesült rendek sorában elő, miként általános volt a fájdalom, mely a boros kedélyeket meghatá József fejlethetetlen nádorunk haláláról vett hír által; azért is a rendek egy akarattal elhatározzák: felírni ő cs. kir. fensége az özvegy nádornéhoz és István kir. helytartóhoz, melyben Varasdmegye részvevő fájdalom fog tolmácsolatni a nagy nádor halála fölött, kinek elhunytán az egész ország lelki gyászt öltött. István kir. helytartó ő fenségéhez ezenfölül még örvendezést nyilványító felirat is intézetik, melyben magas hivatala előkészítő buzgó tisztelettel üdvözöltetik, egyszersmind kegyelmébe ajánlatnak municipális jogai a melléktartományoknak s ezek nationalitása. Valóban nehéz felfogni a drámaemléki atyafiakat folyvásti municipális jogaik emlegetésénél, holott ezeket megtámadni, kinek sem juttott eszébe másnak, mint épen az emlegetőknek, kik a közelebbi tartománygyűlésen erőtetett többséggel oly határozatokat hoztak, melyek egyenesen az egész ország országos jogait sértik meg, a tartománygyűlés rendezésébe fogván s kizárván onnan oly elemeket, melyek de iure et facto, ősi szokás, és törvények szerint oda tartoznak, és viszont befogadván olyakat, melyek oda nem tartoznak, s melyek bevételét csak országgyűlés eszközölheti. Ezeket átgondolva nehéz tiszta jóni a szomszéd municipális emberekkel, sőt kénytelen a pártatlan kételkedni: ha vajjon azon emberek tudják e a municipális szó valódi értelmét, midőn azt oly gyakran s oly fizemított következtetéssel minduntalan emlegetik! —

Felvétettek ez alkalommal azon magyar s részbeli megyék leveleik is, melyekben az elhunyt nádor ő fenségének emlékére állítandó özműtani intézet alapítása kívántatik Pesten s a megdicsőült országos érdemeinek törvényben kimondatása. A rendek ezen leveleket felolvasatván pro is, contra is nyilatkoztak, természetesen kevesen voltak, kik a nemzeti főérdeknek a provinciális érdeket alá tudák vala rendelni. Ők igen is nem bánják, ha Pesten, v. Budán hasonló özműtani intézet országos erővel fog létesíteni, sőt ez iránt utasítják is tartománygyűlésük által az országos követeket, kiknek egyszersmind István kir. helytartónak nádorrá leendő választatása kötelességökké fog tétetni: azonban kifejeztetik azon egyenes ohajtás is, hogy hasonló intézet Zágrábban is eszközöltessék. Ezt csak pártolni lehet minden jó hazafinak. Ha mindazáltal ügyelemben veszszük országos pénztelenségünket s azon pangó állapotot, melybe hosszasan heverésünk által jutottunk, épen nem látszik eszélesnek az erőket így megosztani, mert ha azok egyesülten lépnek föl, meglehet — lesz Pesten polytechnicum — húsz év múlva, de ha elválnak — meglehet, hogy Zágrábban száz húsz év múlva sem lesz ilyen intézet, melynek pedig kiáltó szükségét igen igen érezzük. Ekkor aztán nem lesznek okolhatók azon fejtes vagy fejtelten dacok, melyek már csak azért is sürgetnek valamit, mivel az Magyarországnban sürgettetik, csak hogy elvontan. Hasonló újhuzás czélhoz még eddig egy nemzetet sem vezetett; s nem vezetendi Horvátországot sem; mert Magyarország, mint tizenötösörte nagyobb, magától is czélhoz jutand végre, de Horvátország az anyaország nélkül soha.

A megye belügyei s az időközben tartott kis és közgyűlések jegyzőkönyvei, végre a nagy halomra terjedő tiszti jelentések tárgyai a gyűlés első napjait foglalván el az elejénte számosan mutatkozott rendeket annyira saturálták, hogy midőn az országgyűlési utasítások végett megbízott választvány munkálata került szőnyegre, a jelen voltak csekély száma miatt azok tárgyalás alá nem vétethetnek. Innét látható, habogy a megyei administrationalis ügyekben hiás lépések tétetnek, s ezek ki sem javítottak, kiváltképen onnét van, mert a rr. unván ilyen jelentéseket, azok fölött helyeslések — vagy nem helyesléseket csak azok mondják ki, kik abban eljárak, vagyis a tisztikar. E részvétlenségből eredő hiányon csak gyökeresen reformáló törvény segíthet, mi meszsire már nem maradhat. Az érintettük választvány munkálatainak főbb pontjai ezek:

1. ször A nemzeti nyelv ugyanazon módon, mint egykor a latin, diplomatikai polczra emeltessék, hogy ennek helyét foglalhassa el minden ezen tartományokban előforduló köz és nyilványos ügyben. 2. ször Minthogy ezentul a horvát-

országikövetek a magyar országgyűlésen magyarul beszélni törvény által kötelezetnek, csak olyanok választassanak ezen állásra, kik a magyar nyelvet értik és beszélik. 3. ször Az ősiség eltöröltnek nyilatkozások, és 4. ször A kényszerítő örök váltság törvényleg mondások ki. Ezen nevezetes pontok, melyek három utóbbika kezdetnek igen népszerű, s valóban jeles — a rendek csekély száma miatt — mint érintők — ez uttal tanácskozás alá nem vétethetvén, tárgyalatásuk a legközelebb augusztus hóban tartandó közgyűlésre halasztatott; mikor is — remélenni lehet — hogy azok a rendek által is elfognak fogadtatni.

Köz felindulást okozott a helybeli mészárosoknak azon tette, miszerint a közönséget Varasdon marhahussal sem minőség sem szükséges mennyiségre nézve ellátni nem akarják, ez okból megengedtetett a falusiaknak a váradi vár területén húst mérni, — de nem tudni mi okból, a hús fontjának ára egyszersmind 14 krra emeltetett s így harmadfél krajczárral többre.

Nevezetes még a hivatali helyettesítés. Főispánhelyettes néhány táblabíró — kinevezés után Car Jánost, és Herczeg Károlyt tiszteletbeli tiszti ügyészekké; a meghalt Dolacsy Ján. eskütt helyébe Spissich Victor eddigi aljegyzőt; lepoglavai sebészszé Czelimics, a topliczai állomásra Hauptfeld Jánost, s végre tiszteletbeli sebészekké Greksich Lipót, és Schlintner Márton, tiszteletbeli mérnököt pedig Miller Mártont nevezé ki. Tiszteletbeli és helyettes hivatalnokokban tehát nincs hiányunk.

ERDÉLYI ORSZÁGGYŰLÉS.

(Tárgy: a határrendezés, birtokelkülönítés.) A június 9-ki LVIII. Országos ülésben jegyzőkönyvitelesítés alkalmakor a tegnapi határozat azon pontjában, mely az urbéres marháinak erdőbeli legeltetését tárgyalja „mennyiben a levágott erdő növényt nem akadályozza” helyett: „a helyes erdőségi szabályok szerint” tétetett. Továbbá azon pont, mely az egyházak hivatalnokainak kiszakasztandó legelőileteiről szól, egy gr. főisp. indítványára oda lón szelésive, miszerint ott, hol közhely létezik, a falusi iskolák számára is szakasztassék ki a közhelyből egy egész urbéri állományi mennyiség; hol pedig nincs közhely, a végrehajtó bizottság igyekezzék reá venni a birtokosokat egy ilyen egész urbéri állomány mennyiségnek tagosítás alkalmakor összes birtokukból kiszakasztására; mely kiszakasztott rész oly helyeken, hol iskola nem létezik, a felállítandó iskola javára kezelendő a birtokosság felügyelete alatt. A 16-ik §ban elősorolt kivételek közül a veteményes kertek kimaradnak. Mire a kk. és rr. a tegnap félben maradt tanácskozás fonalát fogván fel, az indítványt tevő kir. tb. a következő §§okat terjesztette elő.

17. §. A határban szükséges utak, ide értve az előbbi §ban birtokosainak meghagyott helyekre szükséges utakat is a nélkül, hogy bárkinek részébe tudatnának, a birtok összegéből kiszakasztandók. 18. §. Egyes birtokok kiszakasztásának a volthoz egyenlő becsű földben kell történni, a minőséget a kiterjedés pótolhatván; haszonvetetlen földek számításba nem jöhetnek, hanem bétudás nélkül azoké leendnek, kiknek birtokai közé esnek. 19. §. Ha a felek meg nem egyezhetnek, a törvényszék az ezen törvényben felállított elvek szerint s különös tekintettel ezen törvény 15-ös §ra, miszerint t. i. azok, kik birtokaikat elkülöníteni nem kívánják, úgy az urbéresek is a határ jobb részéből, mennyiben eddig is használatban voltak, kirekesztessék megállítva a táblákat, mely után sorsvonás fogja elhatározni, hogy az elkülönítést kívánóknak birtokai, úgy az urbéreseké is, hol adassanak ki. Ezen §§ok határozattá váltak a 19-diknek következő módosításával: „Ha valamelyik birtokos a maga részét különben a megállított elvek szerint egy tagban ki nem kaphatván, kész lenne azt úgy is elfogadni, hogy a határ jobb részéből vagy kevesebbet kapna, vagy épen nem részesednék, az ilyen a maga részét mindenesetre egy tagban vehesse ki önként értetvén, hogy ezen utóbbi esetben a többi birtokosok és az urbéresek a határ jobb részéből, a mennyiben használatban voltak, ki ne rekesztessék.”

Ezután elnök ő nmlga a bíróságot és perfolymot tüzvé ki, Kolozsm. e. k. im e §§kat terjeszté elő. 20. §. Oly helyeken, hol határrendezés nem történt, a törvényhatósági tisztek kötelessége felügyelni, hogy a birtokosok, és urbéresek közül senki aránytalan marha legeltetéssel a többieket legeltetőjogukban meg ne szorítsa. Ezen rendelkezés azon határrekeszre is kiterjesztetik, mely határrendezés alkalmával nem elkülönítve, hanem több birtokosok, úgy az urbéresek számára is közösen szakasztattak ki. 21. §. A határrendezésre és elkülönítésre a) Első bírósági törvényszék gyanánt a felperes kérelme következtében a megyei derékszék 5 tagot bocsát ki, kik közül egyik az elnöki, másik a jegyző tiszteletét viendi, egyszersmind az öt rendes tagon kívül még néhány személyt kinevez, de az utóbbiak csak akkor jelennek meg s bíraskodhatnak, ha a rendes tagok

valamelyikének akadályoztatása, vagy méltó kifogás alá jöhetése esetében az elnök által felszólítottak. Ezen első bírósági törvényszék valahányszor valamelyik fél kívánja, eljárását a hely színén folytatja. Az ítélet érvényességére őt tagnak jelenléte szükséges. b) Feltörvényszék lesz a királyi főkörmányszék, mely folyamodás után vizsgálja meg az illy pereket, honnan c) a meg nem elégedő fél csakugyan folyamodás után legfelsőbb vizsgálat végett ő felsége elébe fölviheti. 22. §. Az első bírósági törvényszék elnökének tisztét, ha akadályoztatnak, vagy méltó kifogás alá jőne, az utána következő bíró viszi. 23. §. Per-megkezdés gyanánt a felperes a nélkül, hogy előleges hírtétel vagy meghívás kívántatnék, a törvénhatósági derékszékhez kérelmet ad be, melyben az első bírósági törvényszéket kirendeltetni kéri, egyszersmind az ezen per tárgyát tevő határ jelenlegi birtokosait kérelmében megnevezi. 24. §. A törvényhatósági derékszék az első bírósági törvényszéket kinevezvén a nélkül, hogy e tárgyban felelkezéseket venne be, egyszersmind kijelöli a napot, melyen ezen ítélszék a hely színére kiszálljon. Ezen határnap a helységi birtokosok közeli vagy távoli lakásuk szerint aként kijelölendő, hogy a derékszék válasza kiadatásától számítva 30 napnál távolabbi időre ne essék. 25. §. Ugyanezen alkalommal a derékszék, az illető járásbeli tisztek által azonnal felszólítja a felperes által kérelmében kijelölt közbirtokosokat és urbéres közönséget a rendezési per megkezdése iránt, és tudokra adja a kirendelt bírák neveiket, úgy a megjelenésükre határozott határnapot is. Ezen megszólítást a járásbeli tisztek a törvényhatóságukban lakókra, s ott megtalálhatókra nézve személyesen, a többiekre nézve birtokairól viszi véghez, és felszólításáról az első bírósági törvényszék elnökét tudósítja. Hogy ha a felperes a homályban álló birtokviszonyok miatt, valamelyik birtokost derékszékhez beadott kérelmében ki nem nevezné, s e miatt megszólitása el is maradna: maga a törvényszék kiszállása után, de mielőtt bármi kérdés ítélet alá menne, az illy birtokot az illető járásbeli tiszttel által felszólítja. Egyébiránt a hírtételnek a járásbeli tisztek által minő alakban megtétele tekintetéből semmi kifogás nem tétethetik, a hírtételre nézve lényeges kellékül csupán azok tekintetvén, mik ezen, úgy az előző két §ban is határozattak. 26. §. A derékszék az első bírósági törvényszék kinevezésekor a törvényhatósági hivatalos pártfogóhoz is rendelést tesz, hogy a rendezési ügyre az urbéres közönség védelme tekintetéből jelenjék meg. 27. §. Határrendezési ügyekben a derékszék hatásköre csupán, az előző §ban nyilványosan kijelöltekre terjed ki, és minden más kérdések megvitatása s elhatározása a kirendelt első bírósági törvényszék elébe tartozik. 28. §. Az első bírósági törvényszék köteles a derékszék által kijelölt napon a helyszínére kiszállani, és kiszállását s további mindenemü munkálkodását törvényszünet meg nem gátolhatja, csupán az ünnepnapok vétetvén ki. 29. §. A törvényszék munkálkodását a nélkül kezdi meg, hogy végrehajtást elprobálnia (executionis tentamen) kellene. 30. §. A mi a peres felek közti követeléseket illeti: a) E felperes fél az első bírósági törvényszék előtt, ennek kiszállása után legfeljebb harmadnap alatt kívánatit kérelmi alakban beadja, az alpereseknek, úgy az urbéreseknek együtt, vagy külön kívánataikat hasonlólag beadni joguk van. Ezen első kívánatok beadása egyik felet sem rekesztvén el leheto egyéb követeléseknek az ügy folyama alatt pótlólag beadásától. b) A követelések bevétele után, a törvényszék által minden kérdésre nézve a szabad egyezkedés utáni kiegyenlítést a felek közt elprobálja, mi ha nem sikerülne c) a felek kétszeri öszszefellekzésük után az illyel kérdéseket ítélettel mond. d) A feleknek mindenik feleletökre legfeljebb harmadnap határidő engedtetik meg. 31. §. Kötelessége leendő még a törvényszéknek: a) az osztatlan közerdőket ha lennének az 1791-diki 30-dik törvényczikkely értelmében, bár melyik birtokos kívánatára az osztály kimenetelig bírói zár alá tenni, sikeresítés végett értesítetvén erről a megyei tisztséget. b) Ha a határ hitelesen fölmérve nem volna, annak fölmérését eszközölni és a kiszakasztás előtti állásról pontos térrajzot (topographica tabella) mely minden egyes birtokdarabot, annak kiterjedését és birtokosságát tisztán magában foglalja, készíttetni. Ha pedig a határ már az előtt fel lett volna hitelesen mérve s térrajz is léteznék, annak a közbe jöhetett változások szerinti kigazítását eszközölni. c) Mindenesetre a törvényszék a határnak kiszakasztás előtti állásáról véghezvitetett fölmérését és térrajzát munkálkodásának végével a megyei levéltárba beküldi, mi azután állandólag ott fog tartatni. d) Hites mérnököt e törvényszék jóváhagyásával a felperes fogad — a többi felek iránta fogásait a törvényszék előtt megtehetvén. — e) Ha a helység határának egy része vagy annak bizonyos használata felett a szomszéd helységekkel egyenetlenség volna, a törvényszék, mielőtt annak méretéséhez kezdene, ennek kiegyeztetését békés uton elprobálja, s ha az nem sikerül, az egyenetlenség alatti helynek ki és közre hagyá-

sával intézkedését csupán a határ egyéb részére nézve teszi meg; mindenesetre az ily hely is a térrajzban kijelöltetvén. Minek tisztába hozatala után annak rendezésére is az illetőknek joga fenn marad. **32 §.** Az előforduló esetekhez képest az első bíróságu törvényszék, több rendbeli ítéletek hozhatván, közben esőleg semmi menedékekkel vagy folyamodással perfüggést okozni nem lehet; szabadságában marad azonban a sérelmes követelő félnek, az egyes ítéletek kimondásakor is az orvoslatra jogát fentartani — mit azonban ha be sem jelentene, joga leend az ügy lefolyásával minden sérelmeit a kir. főkörmányszék által az alábbi módon orvosoltatni. **33 §. Ha** az ügy az első bíróságu törvényszéknel, minden előforduló kérdések elhatározásával lefolyt, a kizakasztás (excoisio) és kézbe adás (assignatio) előtt minden esetre akár adatik be folyamodási kérvél, akár nem, a királyi főkörmányszék elébe terjesztendő, minélfogva a) a törvényszék végső ítéletének kimondásától számítva 15. nap engedtetik, mely alatt az urbéres részéről számítva, mint a többi perlekedő felek részéről az első bíróságu törvényszék elnökéhez a folyamodási kérvélek beadhatnak; ezen határidőn túl beadásnak, s ha beadatnék, elfogadásnak helye nincs. b) Kérvélben a folyamodó bármely sérelmét, mit az ügy első kezdete óta szenvedett, fölfedezheti. c) A folyamodási kérvélek, a többi felekkel, közöltetvén feleleteiket a törvényszéki elnökhöz adhatják be; mire összesen mindnyájok számára ismét határidő engedtetik. d.) Ezen határidőnek elteltével, az első bíróságu törvényszék elnöke, a folyamodási kérvéleket és feleleteket, a perhez tartozó minden oklevelekkel és irománnyokkal, tudósítás tétel (informatio) nélkül a királyi főkörmányszékhez felküldi. Önként értetvén, hogy ha az első 15 nap alatt semmi folyamodási kérvél be nem adatott, a felküldést már ezen első határidő elteltével azonnal megtenni köteles. **34 §.** A királyi főkörmányszék határozatát az egész per minden ágaira nézve, a beadott folyamodások nyomán kiterjesztheti. Ha azonban a felek az első bíróságu törvényszék ítéletein megnyugodtak volna, csupán arra leendő figyelemmel: megtartott é az ítéletekben az urbéresek követeléseikre nézve pontosan a törvények rendelete? **35 §.** A királyi főkörmányszék határozatát a törvényhatósági főtiszt, vagy annak helyetteséhez küldi le, ki azt bevén, a feleket a főkörmányszéki határozatnak egy általa kitűzendő napon a hely színén kihirdetésére megjeleni, a járásbeli tiszt által a szerint mikép a 25dik §usban határozatott, legalább 15 nappal a kihirdetés előtt felszólítja, és gondoskodik, hogy a kitűzött napon az első bíróságu törvényszék ott megjelenvén, azt ki is hirdesse.

Ezen alkalommal ha a felek közül valamelyik a főkörmányszéki határozaton meg nem nyugodnék, joga van a pernek ő felsége általi ellátása iránt folyamodását bejelenteni, mely iránti kérvél és felekezések beadására, felküldésére az udvari véghatározás kihirdetésére nézve a 32, 33, 34 és ezen §ok megtartandók, ugy mindazonáltal, hogy a ki ezen folyamodással élni akar, azt a főkörmányszéki határozat kihirdetésétől számítva három nap alatt a törvényszék elnökénél bejelenteni köteles, különben a főkörmányszéki határozat végképeni ellátásnak tekintendő, ő felsége elibe pedig a pert a törvényszéki elnök a királyi főkörmányszék útján küldendi fel. **36 §.** Az első bíróságu törvényszék a 35 §us értelmében véghatározati kihirdetése után azonnal, minden elégtétel próbálása nélkül munkálkodását tovább folytatja, a kizakasztást mérnöki közbejövással megteszi, a költségek iránt a felek meghallgatása után határoz és eleget teszen, és kinek kinek részét kezébe adja. **37 §.** Az e szerint rendezett határról új térrajzot készített a törvényszék azon pontossággal, mikép az első térrajzról a 31dik §. b. pontja alatt határozatott, és ezen második térrajzot is állandó megtartás végett, a megyei levéltárba, az egész ügygel együtt beküldi, szabadságukban állván a felek közül mindenkinek az ügy bevégeztetése után követeléseik támogatására beadott okleveleiket visszavenni, minden esetre ezen kivett oklevelekről is a törvényszék lajstromot készít és a levéltárba helyezi. **38 §. Ha** a peres felek valamelyike kívánna, köteles a törvényszék mindenik térrajzból párt, ugy a perből kivonatokat, sőt az egész ügy folyamát, minden oda tartozó irománnyokkal s oklevelekkel együtt törvényes díj mellett párban kiadni, az utóbbi esetekben t. i. az egész ügyfolyam kiadásában azon rend tartatván, mi az átbocsátó levelekre (transmissio) nézve nem létezik. A levéltárba betétele után az ott levő térrajzokból, és az ügyhez tartozó irománnyokból párok a megyei főtiszt és jegyző aláírásaik alatt hitelesen kiadandók. Az ezen §ban megírt módokon kivett párok és kivonatok, a törvényszéki párok (judiciale par) erejével bírandnak.

Ezen §§. a következő lényegesebb módosításokkal lőnek elfogadva. **A 30 §an** általánosan kimondatott, hogy ha valamelyik peresfél szándékosan késleltetné az ügy folyamát, méltatlan huzás vonás (indubit a) büntetésben maradj.

A kk. és rr. jelen törvényjavaslatnak többi §§it is tárgyalták és kevés változtatással elfogadták az utolsó 50ig, melyhez sokan kívánván szólni, mivel az idő eltelt, elnök őmlga az e' feletti tanácskozást más napra halasztotta.

KÜLFÖLD.

AMERIKA. A mexicói congressus az angol követ által ajánlott közbejárást 44 szóval 33 ellen visszavetette. Az amerikaiak magok részéről minél hamarábbi békekötést o hajtanak a mexicóiakkal. E' végre küldetett bizonyos Trist Washingtonból Mexicóba közvélemény- kitapogatásra s egyszersmind annak közlésére a mexicói kormányfő, hogy ha békealkudozásokra kész, unioi statutitkár Buchanan haladéktalanul ott lesz terjedelmes felhatalmazással békekötésre. — Polk kirándulást tón a' déli részekre. Taylor a' whigek és demokraták egyiránt elnökjelöltül választották.

A veracruzai tudósítások maj. 15. a' jalapaiak maj. 11-keig terjednek. Scott tábornok még az utóbbi helyen volt. Gyors előnyomulását a főváros felé azon körülmény akadályoztatá, mivel önkéntes ezrednek s ezek közt egy ezred lovasságnak, szolgálatideje lefolyt. Ezek Veracruzb szándékoztak visszatérni s ott hazájok felé hajóra szállani. Az ujan szedett önkéntesek nemsokára Veracruzb valónak pótlásul érkezendők s csakhamar az ország belsejébe nyomulandók, részint a' sárgaláz elkerülése részint a' végett, hogy Scott tábornokot gyors előnyomulásában gyámolítsák. A' „Washingtoni Union“, kormányközlöny, bizonyosnak állítja, hogy Scott tábornok június hónapban 20 ezer főnyi sereggel bírand összesen. Hadlábait már Puebla felé indítatá, hol csekély ellenállástól tartott. Jalapából nyilatkozványt intézett a' mexicói néphez, kijelentve többi közt, hogy az amerikaiak békét s barátságot o hajtanak az utóbbiakkal. Ezek azonban mitsem akarnak békés hangulatról tudni. Névszerint Canales egy dühös boszútelhelő parancsot bocsátott ki. E' szerint mindenütt guerrillaháboru rendeztetik s a' mexicóiak életre halálra — „egész a' késig“ szándékoznak háborut vezetni az eretnekek a' barbárok (északamerikaiak) ellen, és sem nemet sem kort nem kimélve, minden amerikai, kit elfognak, kegyelem nélkül öszszekonzolnak. Santa Ana még Orizabában tartózkodott, hol mennyit csak lehetett, annyi katonát gyűjtöte maga köré. Darab időig attól tartottak, Veracruzb, hogy a' várost meg fogja támadni. A' kis őrség azonban gyorsan minden lehetséges védezközről gondoskodék s most már aggodalom nélkül van. Santa Ana küldönczei bejárva az országot egy nyilatkozványt hintenek szét, melyben az öszszes férfi népség 12—50 évesig fegyverre s egyes hadcsapat-képzésre szólítatik fel. — Scotthoz hasonló Taylor, is akadályt szenvedett az előnyomulásban, mivel önkéntesei bevégezték szolgálatukat s a' tábornok új pótlégséget várt. Az új orleansi Picayune szerint Doniphan ezredet, a' sierra-gordoni szorosban, fél ton Saltillo és Chihuahua közt, Rieso mexicói tábornok megtámadta s pattanyosságát elfoglalván s 7 emberét megölvén visszaverte.

Mexico fővárosban ugy látszik teljes fejtelenség uralkodik. A' legújabb tudósítások onnan maj. 5keig terjednek. Araya ideiglenes elnök a' várost ostromállapotba helyezte. Maj. 15kén szünik meg ideiglenes hatalma; akkor aztán új elnök választandó. Ki csak szerét teheti, kitakarodik a' fővárosból, a' kormány maga, az amerikaiak előnyomulása esetére, status-levéltárostul Moreliába készül s kormányzséket ott üteni fel.

PORTUGÁLIA. A' levél, melyet das Antas gróf maj. 31kén, midőn hajócsapatát tengerre bocsátni akarta, sir Th. Maitlandtól kapott, hangzik: „Amerika födözetén, Oporto előtt, maj. 31. Szerencsém van önnök jelentenem, hogy határozott utasításom van a' hadihajókat, sergestül stb. elfoglalni. Ha azok tüstint az „Amerika“ előtt horgonyt nem vetnek, akkor, habár akaratlanul is, erőszakhoz leszek nyulni kénytelen.“ Ezen sorok vétele után látá das Antas, hogy nem marad neki egyéb hátra, mint a' tulhatalomnak hódolni. Mit is következő tiltakozat átküldése mellett tón: „Mindello födözetén, Oporto előtt maj. 31. A' nmltóságodtól átküldött közlést kezemhez vettem. Környezetve oly hatalomtól, mely az általam parancsnokolt fölött annyira tulnyomó erejű, hadi fogolynak tekintem magam. Legünnepélyesebben tiltakozom ezen erőszakos népjogsértés ellen; a' barátságos népre minden előleges hadnyilatkozat nélkül vezetett háboru, — ezen hallatlan mértékű visszaélés ellen a' hatalommal oly terhelő körülmények közt, melyek az angol nemzetet örökre becstelennit. Mitóságod intézkedjék a' parancsom alatti sergek további sorsáról. Das Antas gróf.“ Sir Th. Maitland erre felszólította das Antast sergei lefegyverzésére, mert ollenkező esetben kényserítő rendszabályokhoz fogna nyulni. Haszonatlanul tüzelt egy angol hajó egy jantai naszádra s ez által két férfit ölt meg. A' népseregk lerakák fegyverüket; egy tiszt

öngyilkossá lón, mivel nem akarta túlélni egy illetén leacsosnyítás gyalázatát, s két hajós legény kiugrott a' hajóból, kiknek egyike szerencsésen partra menekült. Midőn ezen események Portóban köztudomásra jutottak, nagy ingerültség eredt a' népben, mely névszerint az angolokra borzasztón megboszankodott. A' junta azonban erélyesen lépett az idegenek ótalmára közbe, s egyen sem történt közülök semmi rövidség. Reggeli 4 órakor lón das Antas sergestül hadi fogolylyá s csak délutáni 1 órakor kapta meg a' junta Seymour angol követ maj. 20kán kelt levelét, melyben Anglia szándéka erőhatalmi közbejárulás iránt fejeztetik ki. Elkéste iránt ezen levélnek nagy homály uralkodik: vajjon és miféle eselszövény játszottá itt szerepét? nemsokára kifog világotni. A' junta das Antas tudósítására tüstint erélyes tiltakozást szerkesztett az angolok népjogellenes bánásmódja ellen s az angol consul kezébe adatá ezt. Hasonló óvást fog a' föld valamennyi népeihez intézni. Saldanha marsal most hirtelen bátorságot nyert s főállomását, honnan annyi hónapon át nem mozdult, odahagyva, Gri-góban, Portótól két órányira ütötte fel sátorát. Minthogy a' junta elfogadta immár a' kormányi ajánlatokat, ennek következtében az egész zendülési ügy igen közel jár végéhez.

Sa da Bandierától Setubalból jun. 2kán két hadsegéd érkezett Lissabonba ajánlatokkal a' fegyvernugvás meghoszabbittatása iránt, mig utasításokat nyerend a' juntától. Ez csak arra mutat, hogy a' lázadók a' hatalmas brittek közbejárásától ugyancsak megszeppentek, s csak lefegyverzett állapotban mertek ellene — mint nép - jogsértés ellen tiltakozni. Valóban nagy vakmerőség volna is egy nyulnak oroszlánnal szembeszállani, jóllehet azért az orosz-lán megtámadása még nincsen igazolva.

Junius harmadikai lissaboni levelek szerint a' lázadók Setubalban, Sa da Bandiera parancsi alatt, állítólag fegyvereiket lerakták s meghódoltak.

Lissaboni hírek szerint a' lázadási junta a' Wylde ezredes által egy hónap előtt bemutatott egyezkedési föltételeket végre jun. 8kán csakugyan elfogadta, s a' királynő erre jun. 10kén közbocsánatot hirdettetett. — Terceira herceget, kinek szabadonbocsátatását a' junta hat hónap előtt magának Palmella hgnek kérelmére is megtagadta, jelenleg önszántából bocsátotta ki a' fogságból.

SPANYOLORSZÁG. Cataloniában a' bayonnei Phare szerint általános zendülés van kitörőben. a' Carlisták manresai löpörtárt elfoglalták s Igualada felé nyomulván, a' rendes öszszeköttetést megszakasztották. Parancsnoka a' Portugáliában közbejáruló spanyol hadnak Valenzoba nyomultakor nyilatkozványt bocsátott a' portugálokhoz, melyben öket benyomulása okáról, mely nem lehet más, mint a' béke s rend visszaállítása, megnyugtatólag értesíti s legszigorubb hadfegyelmet igér. Egyszersmind napi parancsot intézett a' hadsereghez, tudtára adatván a' spanyol katonaságnak, miként minden, ki csak 10 realt (1 ft 10 kr.) lop is, 10 évi fogsággal, ki 50 realnyi értékűt lop, halállal büntetetik.

Azon remények, melyeket Tristany halálához esattoltak Cataloniában a' nyugalom s béke tökéletes visszaállítása iránt, nem teljesülnek. A' carlista csapatok, mint eddigelő, tovább is üzük kicsapongásaikat Catalonia minden részeiben, s minthogy a' földnép közt mindenütt barátokra találnak, ennek következtében még a' 40 ezernyi katonaság, mely a' tartományban áll, sem bír véget vetni mozgalmainak. Egész Gerona tartományban forrongás uralkodik, főleg Figuerasban, hol a' hatóságok személyes bátortlétök miatti félelemből minden éjjel az erős san Fernando várban kénytelenek keresni menedéket. Nagyszámu carlista ügyviselők vonulnak mindenféle alakokban az országon keresztül s csábítgatják a' tömegeket, melyek nyomoruságukban igen könnyen megvesztegethetők. Azt mondják ezeknek: a' madridi kormány nem nemzeti, idegen befolyásnak enged — s a' cataloniai műipar csak hamar áldozata lesz ezen pártviszályoknak. A' királyi családvillongás is alkalmul használatik megvesztegetésre. Szerencsétlen Spanyolország! viszszatartóztathatlan lépésekkel siet végromlásá elibe.

A' királynő titkára Ventura de la Vega egy madridi lap szerint udvari tisztségeitől fölmentetett s Franciaországba szándékozik utazni. Hivatalosan jelentetik, hogy a' spanyol közbejárulási hadsereg Portugáliába nyomulván, Valenzo do Minhót elfoglalta s a' fölkelőket megverte. — Serrano hir szerint madridi főkapitányvá neveztetett.

OLASZORSZÁG. Livornóban örvendetes hírek érkeztek a' vetések s egyéb termés állása felől. A' hónapos szárazságot termékeny esőzés szakasztá félben, káros következtések nélkül. A' vetések igen gyönyörűek s rendkívüli dolog, hogy egyszersmind az olaj, bor és gesztenye bő termésre nyujtanak kilátást.

PERZSIA. Tavasz első napjain Teheránban rendkívüli hideg uralkodott. Jég lepte meg a' fákat virágzásukban s attól tartottak, hogy a' gyümölcs, mi a' népnek főétapláléka nyáron és öszön keresztül, egészen megromlik. Azonban

három napi hidegre eső állott be 's a' tenyészet újra erőt nyert 's a' közaggodalom tünedezni kezdett.

Mart 12két, mint ujévnapiját a' perzsáknak, rendkívüli pompával üllék meg a' teherániak. A' kormányhivatalok már előestvén zártak be 's a' város minden pontján láthatók valának az előkészületek a' nagy ünnepélyhez, mellynek szokás szerint tizenhárom napig kell tartani. Napkelte után az első miniszter előbb az udvari tisztek, aztán polgári 's katonai méltóságok 's hivatalnokok tisztelgésit fogadá. Erre a' trónörökös Veli Ahdnál, testvére Naib Saltanat 's egyéb tagainál a' kir. családnak udvarlás tartatott. 11 órakor fogadá a' sah a' diplomatiái testület szerencsekívánatit 's déli órákban álgyu-üdvölvések jelenték a' nagy kir. selamot (lakomát), mellynél valamennyi nagy hivatalnok, százan meg százan, mindnyájan pompás diszruhákban jelentek meg. Néhány zászlóalj őrség és sorkatonaság képezé kerti faso-

rozat hoszszában a' kettős vonalt 's háttérben több pattantyus század volt felállítva harcrendben. Miután a' muezsinok imajeleiket a' tornyokon elvégezték, a' trónt a' jelenvalaktól elföldő függöny eltávolított, 's a' sah tábornok egyenruhában lépett elő, végtelen számu, becsdus gyémántokkal borítva.

Erre közvetlen a' koronaörökös lépett a' trónterembe, hol atyja párnákra boesátkozott 's néhány lépésnyire ő felségétől állva maradt. Oldalához, szinte álló helyzetben, a' hercegek, Ferhad Mirza, Sultan Murad Mirza, Baharem Mirza és Feridun Mirza csatlakoztak, kiknek mindenike egy darabját viselé azon kir. lovagkészületnek, melly az azt borító nagymennyiségű arany 's drágakövek miatt megbecsülhetlen értékkel bír. — Mögöttük állt a' paizszal fődött Serdar Khan Baba Khan, valamint egyéb kitünő személyek, Cloquet orvos 's két vagy három más tábornok a' főtiszt-

karból is jelent ott meg. A' sah félórái a' nagy szertartásmesterrel mulatott 's tudakozódott a' nép, hivatalnokok 's hadsereg szükségéi felől. A' fejedelem egészsége, hoszszas szenvedések után, ismét legohajtottabb állapotú. A' lakomás ünnepély alkalmi versetek 's kis, egyedül e' ezérra veretett arany és ezüst emlékpénzek osztogatásával végződött. Selam után az uralkodó egy a' nagy térre nyílt pavillonbul szemlélte 2 óra hoszszig az általa megrendelt népmulatságokat. Sorban költéltánczosok, alakosok, erőművészek mutogták ügyességüket, kiket mindnyájakat a' sah gazdagon megjutalmazott. Valamennyi nagy hivatalnok az ujévi ünnepély emlékeül vagy öltözék vagy kasmir-shawlókból álló ajándékokot nyert; ugyszinte nap' s oroszlan-rendjelek is lőnek kiosztva. Egyikük ezeknek dr Cloquet a' sah házi orvosa nyéré el.

Dunavizállás: Budán, június 23án 10' 8" 3" az 0 fölött

51ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1847.

A' gőzösök járása 1847. június 15étől kezdve:

Pestről Bécsbe naponként; indulási idő a' páratlan számu napokon — mint jun. 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29én—reggeli 5 óra.

A' páros számu napokon pedig, mint jun. 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30án, az indulás órája: déli 12 óra.

„ Pozsonyba indul gőzös minden másodnap, és pedig páros számu napokon, u. m. jan. 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30án. Indulási idő reggeli 5 óra.

„ A' naponként reggeli öt órakor elinduló hajók a' Gönyő és Győr között járó gőzösökkel összekötöttesben vagynak.

„ Zimonyba hétfőn, Tittelnek lejárát- és Eszéknék felmenet-utoni érintésével.

„ „ kedden Eszéknék lemenet- és Tittelnek felmenet-utoni érintésével.

„ „ csütörtökön egyenesen oda és vissza.

„ „ pénteken, Tittelnek lemenet- és Eszéknék felmenet-utoni érintésével.

„ „ szombaton, Eszéknék lemenet- és Tittelnek felmenet-utoni érintésével.

„ Drenkováig vasárnap és szerdán.

Ezen gőzösöknek indulási idejük reggeli 5 óra.

Őszszeköttesési járasok Konstantinápolyi- és Odesszával:

Vasárnap, június 20kán az oláh részen Konstantinápoly- és Odesszával. Vasárnap, június 27kén a' török részen Konstantinápoly és Odesszával.

„ Nagyon kéretek az uti-podgyásznak a' Bécsbe járandó hajókra legfeljebb déli 11 óráig, Pozsonyba, Gönyőre, és Pestről lefelé járandókra legfeljebb estve 8 óráig indulási nap előtt a' hivatalban feladatása, minthogy a' déli 11 óra után és illetőleg reggel a' hajók elindulásuk előtt hozatottak, csak a' következő gőzössel szállíthatnak le, a' hajókra egyenes felhozás pedig épen azok indulása előtt nem engedtethek meg. Pesten, június 1jén 1847.

Gőzhajósági hivatal. 5—5

Hirdetvény.

A' nagym. magy. kir. udv. kamara rendelkezései közhírré tétetik: hogy a' Huszti k. kamarai uradalomhoz tartozó regálék és haszonvételek, ugymint:

Koronai Huszti mező városában:

- 1) A' sör-és pálinkafőzés, a' mészárszékek, ahoz kívántató épületekkel és szereszmakkal együtt;
- 2) A' nagy-ági hidvámszedési jog, a' hidmelléti vámos-házakkal és korcsmáltatási joggal együtt;
- 3) Huszti-baranya nevű telepedési helyen valamint az ottani sóaknánál a' szabadkorcsmáltatási jog;
- 4) Ugyanott a' mészárszék;
- 5) Csebrény nevezetű telepedési helyen szabad italok használtatási joga;
- 6) A' huszti piacon a' nagy vendégfogadó-épület alatti első kalmár-köbölt;
- 7) Ugyan mellette levő 2ik és 3ik kisebb köböltok;

Técsőn:

- 8) Az uradalmi mészárszék;
- 9) Az uradalmi mészárszék;
- 10) Az uradalmi korcsmaépület szabad korcsmáltatási joggal;
- 11) Az uradalmi mészárszék;

Száldoboson:

12) Az uradalmi korcsma ahoz való állásalegyütt;

13) A' mészárszék;

Bustyaházán:

14) A' faluban és a' sóházbeli telepedési helyen levő két korcsma;

15) Az uradalmi mészárszék;

Talaborfalván:

16) Az uradalmi korcsmaához szabad italmérésí joggal;

17) Az uradalmi mészárszék;

Dulfalván:

18) Az uradalmi korcsmaához szabad korcsmáltatási joggal;

Kerékhelyen:

19) Az uradalmi mészárszék;

Gernyésen:

20) Polyánka nevű 12 holdnyi irtvány f. e. június 30kán (harminezadikán) Huszton tartandó másodsori nyilvános árverés útján csakugyan folyó 1847d. évi november elsőtől kezdendű három évre haszonbérbe fognak kiadatni. Kiknek tehát azok kibérlésére kedvök lenne, a' fenérintett napra és helyre szükséges 10 procentnyi bánatpénzzel fölkészülve meghívotnak. A' szerződésí föltételek a' huszti kir. kamr. tisztartóságnál megtudhatók. Budán június 2kán 1847. 3—3

FIGYELMEZTETÉS. A' királyi Józsefipartanodában az olasz és angol nyelvek, mint rendkívüli tárgyak, f. e. october hónaptól kezdve tanítandók lévén, azon t. cz. urak, kik érintett nyelvekben mérsékelt, a' tanuló ifjuság által fizetendő díjért, az ipartanodában lezárkelt adni kívánának, ezennel felszólítottak, miszerint erkölcsösögek, tanítói készütségek 's ügyességöket tanusító bizonyítványokkal támogatott folyamodványaikat legfőlebb f. e. július 20káig alulírthoz beadni ne terheltessenek. Kelt Pesten június 20kán 1847.

Karácson Mihály m. k. mint a' kir. Józsefipartanoda ideigl. igazgatója.

Nyilvános intés.

Legközelebb olytán eset fordulván elő, hogy a' gőzösök egyikén egy rakasz, mellynek tartalma „szagos olajak 's gyögysszertáraknak“ nyilvánítottak, mindazáltal „gyulékony folyadék“ állott, utazás közben meggyullt 's csak legnagyobb erőfeszítéssel sikerült a' rakaszt a' raktárból kivitetni, 's hajót és öszszes rakományt nagy szerencsétlenségétől megmenteni: ennek következtében kénytelennek látja magát az igazgatóság az 1847ki teherárjegyzéki 12d. §ra utalólag megkérni 's illetőleg figyelmeztetni a' t. közönséget, miszerint olyan tartalékokat, mellyekben fölégető vagy gyulékony anyagok foglaltatnak, az e' ezérra különösen meghatározott vörösnymatu levelékekkeljassák el, 's valódi tartalmukat mondják be, ellenkező esetben, ha eltitkolás földötetnek föl, vagy valamely szerencsétlenség támadna belőle, a' fenemített árjegyzék 12d. pontjánál fogva: melly szerint nemesak 200pftnyi büntetés van mázsánként a' t. társasági nyugpénzintézet javára szabva, hanem az általadó vagy elküldendő még minden eredhető kárért is felelős 's annak teljes megfizetésére köteles, az általadó vagy küldendő ellen minden tekintet nélkül törvényes lépés tétetik. Pest június 18kán 1847.

A' gőzhajósági hivatal. 3—3

Hirdetvény.

A' nagykállói Kállay család részéről közhírré tétetik: miképen f. e. július hó 21kén N. Kállóban tartandó árverés útján a' következő kisebb királyi haszonvételek fognak a' f. e. sz. Mihálynaptól kezdve három évre haszonbérbe kiadatni: 1) A' borméretés N. Kálló városában a' nagy vendéglő épülettel, több vendégszobákkal, pincézékekkel, 40 lóra való istállóval és állással együtt.

- 2) A' Csokos koresma
- 3) A' nagy árenda szinte pincézékek ellátva.
- 4) Az öt országos vásár, és a' minden héten tartatni szokott heti vásárok jövedelme.
- 5) A' husvágási jog 50 hold legelővel. A' bérleti kívánók elegendő bánatpénzzel ellátva a' fenirtt helyre és időre hivatalosak. 2—3

Árverési hirdetvény.

A' diósgyőri k. k. uradalom részéről közhírré tétetik: hogy t. Borsod megyében létező Muii pusztán az uradalmi juh mar-

jorban 104 darab kos, 209 darab anya juhok, 60 darab 2 éves jerke, 120 ürű, mind finomított szőrű f. e. augustus 19dikén Muiini tartandó árverés útján, a' többet ígérőnek készpénzért fog eladatni. 3—3

Fölvhívás

az első magyar Tiszagőzhajósági-társaság második részvényrészeletereinek befizetésére.

A' t. cz. részvényesek tisztelettel felszólítottak a' 2dik 20 száztólis részvényrészeletnek folyó 1847diki július 29dikétől augustus 14dikéig befizetésére. — A' befizetések történnék: Pesten, Wodianer és fia irodájában, vasárnapok- és ünnepeket kivéve délutáni 3 órától 6ig; Debreczenben Rickl Anzelmmél, Miskolczon Fazekas Lászlónál, Szegeden Wodianer és fia irodájában.

Kelt Pesten, június 9dikén 1847.

A' választvány által 3—3

Meghívás.

Minthogy Pünköszt másod napján mint az évenkénti családgyűlésre egyezségileg kitűzött határnapon a' t. cz. Watty és család tagjai kellő számmal meg nem jelentek, és időközben a' család közös leveleinek gondviselője meghalt, a' tisztelt család tagjai kéretnek, hogy pörkérdések 's más tárgyak iránt szükséges tanácskozás és intézkedés végett f. évi september 12kén d. e. 9 órakor Pesten a' család ügyigazgatója szállásán minél számosabban megjelenni méltóztassanak. 3—3

Csödület.

A' Mármaros vármegyébe keblezett A. sugatagi és királymezői elemi iskolák tanítói állomására, előbbi 150 pftnyi évi fizetéssel, — 11 ft. 12 kr. réthelyett, — 8 köböl tűzifa, és 80 font só-járulékkal, — 18 pozs. mérő, mérőjét 1 ft. 45 kron fizetendő konventiós buzával és szabad lakkal. — Utóbbi 200 pftnyi évi fizetéssel, 15 köböl tűzifa, és 1 mázsa só-járulékkal, — 19 ft. 12

kr. mért helyett, — 18 pozs. mérő 1 ft. 45 kr. mérőjét megváltandó konventiós buzával és szabad lakkal, megürülvén, folyamodók, tanítói kiképeztetésük, jöveletük, eddigi szolgálataik, szükségese tudományok és nyelv- főleg zene-isméretük felőli bizonyítványokkal ellátandó folyamodványaikat a' mármaros kir. kamarai igazgatóság-nak f. é. június utolsó napjáig adják be. Kelt Szigeten, 1847. majus 6án. 3—3

Gabonaár váltógarasokban.

	Tisztabuz	Kétszeres	Rozs	Arpa	Zab	Kukoricza
Pesten, június 22.	(pesti m.) 500-560	— 480	4'0-4'10	3'20-3'30	1'35-1'40	3'40-3'45
Veszprém, „ 18.	(pozs. m.) 300-320	280-290	2'50-2'60	2'05-2'10	85-90	2'10-2'20
Temesvárott, „ 3.	283-292	—	—	—	85	220
Győrött, „ 19.	310-310	280-90	2'25-2'60	2'20-2'28	98-104	2'10-2'24
Mosonyban, „ 17.	315-368	260-280	2'18-2'80	1'92-2'20	102-110	2'15-2'40
N. Szombatban, „ 15.	310-375	—	3'02-3'15	2'60-2'68	102-105	—
Pozsonyban, „ 18.	330-355	—	2'65-2'90	2'60	100-108	265
Miskolczon, „ 16.	305-310	285-290	2'30-2'35	2'00-2'05	75-80	205-210